

**СПОРТЪТ БОЧЕ В ОБРАЗОВАТЕЛНИЯ ПРОЦЕС
ПРИ УЧЕНИЦИ СЪС СПЕЦИАЛНИ ОБРАЗОВАТЕЛНИ
ПОТРЕБНОСТИ**

Марияна Кирилова Георгиева¹, Светла Георгиева Тодорова²

¹Средно училище „Св. св. Кирил и Методий”, град Бургас

²Средно училище „Св. св. Кирил и Методий”, град Бургас

**THE SPORT OF BOCCE IN THE EDUCATIONAL PROCESS
OF STUDENTS WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS**

¹Mariyana Kirilova Georgieva, ²Svetla Georgieva Todorova

¹Secondary School Sv. Sv. Kiril i Metodiy, Burgas

²Secondary School Sv. Sv. Kiril i Metodiy, Burgas

Abstract: *This work presents a good practice, tested for years and having proven its effectiveness. It targets all students with special educational needs, except for those with high percentage of impaired eyesight. The activities carried out are related to the subject fields physical education and sports, mathematics, Bulgarian language and literature, geography and economics, fine arts, etc. Our aim is to be of use to all pedagogical specialists who work with students with special educational needs and take an interest in our innovative practice. We consider the sport of bocce not only from sports perspective but as a part of the lessons taught in the classroom too. Once familiar with the rules of this game, it is easier for the students to master the topics related to counting (they count the bocce balls and the pallina), shape (they can tell what the shape of the balls is), comparison between big and small (the big bocce balls and the small pallina), geometric figures (they determine the geometric figures in the ball court), the area of a rectangle (they determine the areas of geometric figures on the bocce ball court knowing what their dimensions are), measurement (they measure the distance between the pallina and the bocce ball with a measuring roulette), units of measurement (they convert the dimensions of the ball court from metres to centimetres and millimetres), solving problems involving scale (they make a model of the court in 1:30 scale). Motor development is stimulated (fine and gross motor skills), listening to instructions, visualization (the student imitates the actions by watching the specialist or other players). The main principle of achieving effectiveness in work, namely individual approach to each student, taking into account his or her age, psychophysiological and speech abilities, must be considered when developing an activity.*

Keywords: *students with special educational needs, the sport of bocce, model of the ball court, educational process, motor development.*

Настоящата разработка представя добра практика, изпитана в продължение на години и доказала своята ефективност. Насочена е към всички ученици със специални образователни потребности, с изключение на такива с висок процент нарушено зрение. Осъществените дейности са свързани с предметните области физическо възпитание и

спорт, математика, български език и литература, география и икономика, изобразително изкуство и други. Целта ни е да бъдем полезни на ресурсните учители, логопедите, психолозите и всички педагогически специалисти, които работят с ученици със специални образователни потребности и проявяват интерес към иновативната ни практика.

Приложението на играта в образователния процес е мултифункционално, защото тя може да бъде форма на педагогическо взаимодействие, подход, метод, похват или средство. При учениците в начален и прогимназиален етап на средното образование игровата дейност е водеща. Развиващата сила на играта е безспорна. Тя е средство, чрез което се създават обективни обстоятелства учениците да затвърдяват знания, да упражняват умения и да придобиват увереност в собствените си възможности. Всичко написано дотук се отнася и за играта боче. Защо се спряхме точно на този спорт? Приложението му влияе благоприятно върху подрастващите в два аспекта. От една страна неоспоримото положително въздействие на спорта, допринасяйки за намаляване на стреса, за подобряване на самочувствието, комуникацията, дисциплинираността, работата в екип, отговорност към колектива, спазване на правила, изразяване на емоции, проявяване на толерантност, учениците се научават на лидерство, подпомагане на когнитивните процеси (памет, внимание, мислене), подобряване на концентрацията. Всичко това е част от социалния аспект, характерен за спорта като цяло и в частност за играта боче. Фактът, че в нея могат да се включат и ученици в инвалидни колички е голямо предимство. Не са много спортовете, в които подрастващите с физически проблеми имат възможност да участват пълноценно. Спортът боче е един от тях. Като част от спортните дисциплини, включени в календара на Спешъл Олимпикс, боче се играе на национално и международно ниво. Включвайки се в националните турнири и в Световните и Европейски летни игри на Спешъл Олимпикс, младите спортисти имат възможност да покажат уменията си, което е предпоставка и силна мотивация за тренировки и желание за игра. Излизането на учениците със специални образователни потребности от обичайната семейна среда и населено място на път за състезанията, смяната на обстановката, посещаването на нови места и създаването на нови приятелства са мощен фактор за успешна социализация в обществото. Това е социалната страна на въздействие на този спорт. Не по – малко важно е приложението на спорта боче в образователния процес. Ние сме специални педагози и като такива е необходимо да поднесем по достъпен и разбираем начин учебния материал. Запознали се с правилата на спорта боче, докоснали се до магията на играта, учениците усвояват по интересен и забавен начин уроците по различните учебни предмети. Такива са например темите, свързани с броене (броят топките боче и палината), с форма (назовават формата на топките), със сравняване на голямо и малко (големите боче топки и малката палина), геометрични фигури (определят геометричните фигури в игрището), с лице на правоъгълник (определят лицето на геометричните фигури на корта за боче, знаейки размерите им), с измерване (измерват разстоянието между палината и боче топката), с мерни единици (превърщат размерите на корта от метри в сантиметри и милиметри), с решаване на задачи с мащаб (учениците изработват макет на игрището за боче в мащаб 1:30). Спортът боче спомага за стимулиране на фината

моторика, което е изключително важен момент в процеса на педагогическото въздействие. Научно е доказано, че развитието на моториката на ръцете е тясно свързано с развитието на речта на учениците. Захвата с ръце на боче топката и палината при хвърлянето им е важен момент за развиваване на фината моторика на пръстите на ръцете при учениците. Писането е сложен навик, включващ изпълнението на фини координирани движения на ръцете. Недостатъчното развитие на фината моторика води до затруднения в писането, а впоследствие се стига до негативно отношение към ученето, тревожност и други. Целта е да се повиши ефективността при работата с учениците със специални образователни потребности. Този вид игра е полезна и при учениците с езикови нарушения, които имат аграматична реч (телеграфна). Често те не разбират значението на предлозите, изпускат ги или употребяват един предлог като универсален заместител на всички останали. По време на играта боче се използват предлози, сред които в/във, на, от, до, с/със, за, над, под, пред, след, зад, към, през, край, върху, срещу, между и други. С развитието и обогатяването на лексиката се включват и останалите значения на предлозите: принадлежност (топката е на първи отбор), отношение (специалистът дава топката на втори отбор), отношение на сравнение (палината е по-малка от боче топката.), определя се взаимното разположение на обекти (над, под, пред, зад, до, върху, на и др.), определят се пространствените отношения (вътре, вън, между), ученикът разпознава лява от дясна ръка, определя отдалечеността на два предмета спрямо себе си, като използва близо и далече. Спортът боче може да се свърже с теми, включващи разпознаване на цветове, които после учениците да преоткриват в заобикалящата ги действителност. Стимулира се двигателното развитие (фина и груба моторика), слушане на инструкции, визуализация (ученикът имитира действията, гледайки специалиста или други играчи).

При разработването на занимание трябва да се отчита главният принцип за достигане на ефективност в работата: индивидуален подход към всеки ученик, отчитащ неговите възрастови, психофизиологически и речеви възможности, създаване на благоприятна психологическа атмосфера, постоянно привличане вниманието на учениците и подбуждане у тях на интерес към образователния процес.

Всичко написано дотук е базирано на работата ни и добрата практика с учениците със специални образователни потребности в СУ „Св. св. Кирил и Методий“, град Бургас. Това е първото бургаско училище, което разполага със свой отбор по боче, игрище за боче и сертифициран треньор по боче. Ученическият отбор участва ежегодно в Националните турнири по боче в град Плевен. Пътувайки за състезанията част от атлетите излизаха за първи път самостоятелно извън семейната среда и емоциите, които изпитаха бяха незабравими. По време на спортните празници, организирани в училището, спортът боче предизвиква огромен интерес както при учениците от ресурсната група, така и от техните връстници без специални образователни потребности. За съжаление боче не е много популярна игра в България, но сме убедени, че този спорт има своето бъдеще в училищна и извънучилищна среда. Участваме с ученици със специални образователни потребности и представяме спорта боче по НП на МОН „Иновации в действие“. Играта може да се използва и в дейности по НП на МОН „Занимания по интереси“. Нашата цел и идея е да представим една добре

работеща практика, доказала своите положителни резултати. Различното, иновативното, което се съдържа в настоящия доклад е свързано с приложението на един изключително интересен, но не толкова популярен спорт, достъпен за почти всички ученици със специални образователни потребности. В същото време ние не се ограничаваме само и единствено до въздействието на спорта боче като спорт при учениците. Нашата цел е да ги мотивираме още повече, да свържем тази спортна дейност с образователния процес и подрастващите чрез играта по лесен и забавен начин да усвояват теми от учебния материал в училище.

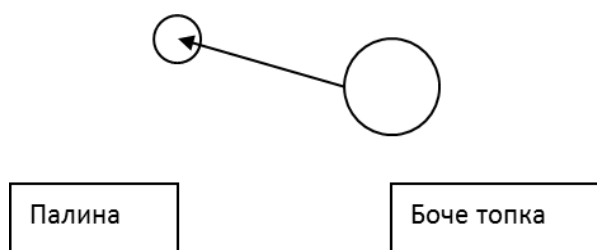
Какво знаем за спорта боче и какво са неговите правила?

Спортът боче съществува от 5 000 год. пр. Христа и е изключително интересен за учениците със специални образователни потребности. Той допринася за създаване на универсална среда за комуникация и премахване на всички бариери между участниците. Родината на боче е Италия. Разпространен е в Европа от римските воители и наподобява кърлинг, но се играе с керамични топки. Отборите са два, с по четири топки, с различен цвят, а целта е една малка топка, наречена ”палина”. До нея топките трябва да достигнат на най-близко разстояние. Предимство за играта е, че се изисква концентрация, но същевременно не е необходимо физическо натоварване и е подходяща и за ученици в инвалидни колички. Боче се играе индивидуално, по двойки и отборно (с четири играча в отбор).

Правила на играта:

1. **Начало на играта** – играта започва, след като се определи кой отбор започва първи. Чрез жребий с монета съдията определя кой отбор да хвърля палината и има право да избере цвят на топките. Жребиът трябва да се проведе на корта.
2. **Правило за трите опита** – отборът, който получава предимство, има възможността да постави палината /между ограничителната линия от 9 метра и преди ограничителната линия от 3 метра до противоположния край/. Ако и трите опита на този отбор са неуспешни, тогава противниковият отбор има възможност да постави палината. Ако и този опит бъде неуспешен, тогава съдията поставя палината в центъра на корта.
2. **Последователност на играта** – играч от отбора, който е спечелил жребия, хвърля палината за начало на играта. Този играч трябва да нанесе удар с топка. Тогава противниковият отбор започва да хвърля своите топки докато отбележат точка или пък свършат четирите топки. Това правило за разположение на най-близката топка показва последователността на играта. Ако топка на даден отбор е близо до палината, то тя се нарича печеливша, а тази, която е по-далече от палината – губеща. Тогава, когато отбор отбележи печеливша топка, отстъпва настрана и дава право на другият отбор да хвърля топка.

3. **Хвърляне на топката боче** – играчите в отбора имат право да хвърлят и търкалят топката, като играчът не излиза от очертаванията и няма право да нарушава фаул линията. Играчите имат право да удрят всяка от топките, за да отбележат резултат или да намалят точките за противниковия отбор. Хвърлянето с ръка трябва да се съпроводи с търкаляне на топката.
4. **Отбелязване на резултат** – в края на полувремето, когато всичките играчи са изиграли своите топки, точките се определят по следния начин: отбелязването на резултат става, след като всички топки на даден отбор са по-близо до най-близко разположената топка на противниковия отбор до палината, което се определя като се види или измери с мерителен уред /напр. ролетка/. В края на полувремето, когато съдията отсъди кои топки са печеливши и е отбелязал броя точки, играчът или отборът започват нов фрейм. Отборът, който отбелязва резултат, печели предимство за палината в следващия фрейм. Съдията е отговорен да следи резултата и да води протокол. Измерването на разстоянието се извършва от външната страна на топката боче до центъра на палината (Фиг.1).

Фигура 1. Измерване на разстоянието от боче топка до топката палина

5. **Брой опити за играч:**
 - при индивидуална игра – всеки играч има право на четири топки.
 - ако отбора се състои от двама играчи – всеки има право на две топки.
 - ако отбора се състои от четирима играчи – всеки има право на една топка
6. **Равен резултат** – при равен резултат се играе още един фрейм за да се излъчи победител.
7. **Специфични наименования**
 - Фрейм – полувреме

- Спокинг – удряне на топката
- Фал – нарушение на правилата
- Сет – цялата игра

Кортът за боче е с размери 3 м ширина и 18 м дължина, а повърхнината може да бъде конструирана от каменен чакъл, пясък, изкуствена настилка или естествена тревна площ. Игрището за боче трябва да има следните компоненти:

Фал линия за отбелязване на резултат - 3 метра от задната част.

Средна ограничителна линия - 9 метра от началото на игрището, минималното разстояние, на което е поставена палината за игра. По време на самата игра позицията на палината може да се изменя, за да се нормализира играта (*Фиг.2*).

Фигура 2. Измерение на корт боче

Топките за боче са общо осем, с еднакъв размер от 107 до 110 милиметра, с тегло 900 грама, като четири от тях са в еднакъв цвят /напр. зелен/, а другите са в различен цвят /напр. червен/. Необходима е и малка топка – палина, с размери не по-голяма от 63 милиметра и не по-малка от 48 милиметра. Палината трябва да е в различен цвят от другите топки /напр. бял/.

Спортът боче може да се играе целогодишно в училищна и извънучилищна среда, на открито, както и на изкуствена настилка в затворени пространства. Изисква се пространство с размерите на игрището и комплект за боче.

Използвайки тази игра в продължение на няколко учебни години, наблюдаваме видима промяна у учениците със специални образователни потребности. Повишава се тяхното самочувствие, по-мотивирани са за учебен процес.

Бихме се радвали, ако нашата разработка предизвика интерес и подпомогне работата на педагогическите специалисти, работещи с ученици със специални потребности. Уверяваме ви, че това наистина си струва. Защото децата го заслужават!

Литература

[1] Спешъл Олимпикс, България, <http://prosport-bg.net/bocce/>

За контакт с авторите:

1. Марияна Георгиева, старши ресурсен учител
e-mail: mgeorgieva1970@abv.bg

2. Светла Тодорова, логопед
e-mail: svetla.todorova68@abv.bg